

Radonvalvonnan viranomaisyhteistyön nykytila ja kehittämistarpeet

Viranomaisten radontyöryhmän raportti

Toimikausi 2019-2021

Ryhmän kokoonpano (v.2021): Vesa Pekkola (pj, STM), Päivi Kurttio (siht, STUK), Minna Välimäki (STUK), Kirsi Kyrkkö (STM), Kirsi White (YM), Olli Holmgren (STUK), Kimmo Ilonen (Valvira), Tomi Kekki (AVI/Terveysturvallisuus), Jaana Kilponen (Valvira), Katja Kojo (STUK), Pertti Metiäinen (Valvira), Kaisa Mäntynen (Kuntaliitto), Ulla Reina-Knuutila (AVI/Työsuojelu), Juha Siljander (Rakennusvalvontayhdistys ry), Tuukka Turtiainen (STUK)

Sisällys

1. Tausta, tavoite ja sisältö	2
2. Työryhmän työskentely	2
Viranomaisyhteistyön kehittäminen	2
Kansallisen toimintasuunnitelman radonriskien ehkäisemiseksi (KATORRE)	3
3. Radonvalvonnan viranomaisvastuut, tehtävät – ja menettelyt	3
Viranomaisvalvonnan nykytila	3
Työpaikkojen radonvalvonta	4
Työpaikkojen radonvalvonnan rajapinnat	4
Asuntojen ja muiden oleskelutilojen radonvalvonta	5
Muiden oleskelutilojen radonvalvonnan rajapinnat	5
Talousveden radonvalvonta	6
Talousveden radonvalvonnan rajapinnat	6
Rakentamisen radonvalvonta	6
Rakentamisen radonvalvonnan rajapinnat	7
Viranomaisvalvonnan muutos- ja kehitystarpeita	8
4. Viranomaisten valvontatiedot ja valvontatietokannat	8
Viranomaisten valvontatietokantojen nykytila	8
Lainsäädäntö	9
STUKin kansallinen radontietokanta (RAMI ja Ratikka)	9
Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä (Vati)	10
Työsuojeluviranomaisen tietokanta (Vera)	10
Rakennusvalvonnan tietokanta	11

Tietokantojen muutos- ja kehitystarpeita	12
5. Viestintä ja koulutus	12
Viestinnän ja koulutuksen kehittämistarpeita	13
6. Jatkotoimenpiteet	13
LIITE Viranomaisten radontyöryhmän tehtävät (2019-2021)	14

1. Tausta, tavoite ja sisältö

Radon on tupakoinnin jälkeen merkittävin tunnettu keuhkosyövän aiheuttaja. Altistuminen radonille lisää erityisesti tupakoivien riskiä sairastua keuhkosyöpään. Suurin osa keuhkosyövästä voitaisiin välttää lopettamalla tupakointi ja vähentämällä altistumista radonille. Radonkaasu päätyy sisäilmaan joko rakennuksen alla olevasta maa- ja kallioperästä, rakennustuotteista tai porakaivovedestä.

STUK kutsui kirjeellään 13.8.2018 kokoon viranomaisten radontyöryhmän edistämään viranomaisten yhteistyötä radonasioissa. Viranomaisten radontyöryhmän (jatkossa *työryhmä*) tavoitteena oli edistää viranomaisten yhteistyötä radonasioissa ja siten parantaa Suomen radonturvallisuutta (Liite).

Työryhmän tehtävänä oli selvittää nykytilaa ja muutostarpeita seuraavilla osa-alueilla:

- Radonturvallisuuden sääntely
- Radonturvallisuuden valvonnan käytännöt ja tietokannat
- Radonviestintä ja -koulutus

Lisäksi työryhmän tehtävänä oli toimia säteilylain (859/2018) (*Sätl*) 159 §:ssä säädetyn radonin kansallisen toimintasuunnitelman (*KATORRE*) laatimisen ja toimeenpanon ohjausryhmänä.

Tässä raportissa kuvataan työryhmän toimintaa vuosina 2019-2021.

2. Työryhmän työskentely

Viranomaisyhteistyön kehittäminen

Yhtenä keskeisenä työryhmän koollekutsumisen taustasyynä oli kanteluratkaisu (EOAM/66/2017), jossa eduskunnan apulaisoikeusasiamies kiinnitti huomiota radonvalvonnan, sekä siihen liittyvän viranomaisyhteistyön ja viestinnän kehitystarpeeseen. STUK kutsui työryhmän koolle v.2018 ja sen toiminta alkoi v.2019. Työryhmä on kokoontunut toimikaudellaan 18 kertaa ja on käsitellyt tässä raportissa esiteltyjä aiheita. Työryhmän puheenjohtaja on ollut Vesa Pekkola Sosiaali- ja terveysministeriöstä (*STM*). STM:n lisäksi työryhmässä on ollut edustettuna Säteilyturvakeskus (*STUK*), Ympäristöministeriö (*YM*), Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (*Valvira*), Aluehallintovirastojen työsuojelu ja terveydensuojelu (*AVI*), Kuntaliitto ja Rakennusvalvontayhdistys ry.

19/0201/2018

18.1.2022

Kansallisen toimintasuunnitelman radonriskien ehkäisemiseksi (KATORRE)

Viranomaisten radontyöryhmä on toiminut KATORREN laatimisen ja toimeenpanon seurannan ohjausryhmänä. Toimintasuunnitelmassa asetetaan pitkän aikavälin tavoitteet ja keinot, joiden avulla radonista aiheutuvaa keuhkosityöpäriskiä Suomessa voidaan pienentää.

Toimintasuunnitelman pääpaino on sisäilman radonpitoisuuden vähentämisessä, koska hengitysilman radon on suomalaisille tavallisesti merkittävin säteilyaltistuksen aiheuttaja. KATORREN toimenpidesuosittelujen seurannan tulokset raportoidaan ja toimintasuunnitelma päivitetään v.2024.

STUKin www-sivut KATORREsta kolmella kielellä:

[Kansallinen toimintasuunnitelma radonriskien ehkäisemiseksi - STUK](#)

[Nationell handlingsplan för förebyggande av radonrisker - stuk-sv - STUK](#)

[National action plan to prevent radon risks - stuk-en - STUK](#)

[Linkki kansalliseen toimintasuunnitelmaan \(STMn julkaisu\) kolmella kielellä:](#)

[Kansallinen toimintasuunnitelma radonista aiheutuvien riskien ehkäisemiseksi - Valto \(valtioneuvosto.fi\) \(julkaistu 14.8.2020\)](#)

[Nationell handlingsplan för förebyggande av riskerna med radon - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#)

[National Radon Action Plan to Prevent Radon Risks \(julkaisut.valtioneuvosto.fi\)](#)

Toimintasuunnitelma perustuu säteilysuojelun perusnormidirektiivin (2013/59/Euratom) eli ns. BSS-direktiivin 103 artiklaan, joka edellyttää, että jäsenmaat laativat kansallisen toimintasuunnitelman radonista aiheutuvien pitkän aikavälin riskien ehkäisemiseksi. Direktiivin Liitteessä XVIII on esitetty tarkemmat vaatimukset toimintasuunnitelmalle. Suomessa tämä velvoite on toimeenpantu säätämällä kansallisen toimintasuunnitelman laatimisvelvoite sosiaali- ja terveysministeriön tehtäväksi SätL 159 §:n nojalla. Toimintasuunnitelmasta ja sen tarkemmasta sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa ionisoivasta säteilystä (1034/2018, 54 § ja liite 6).

EUn jäsenmaiden ja Ison Britannian radon toimintasuunnitelmia ja niiden toimeenpanoa ja eri maiden mahdollisia hyviä käytäntöjä on käyty läpi EUn Radon Action Plan -erillishankkeessa. Suomesta työryhmä STUKin johdolla vastasi tähän liittyvään kyselyyn viranomaisvastuista. Loppuvuonna 2021 osallistuttiin haastatteluun 11/2021 ja lisäksi STUK edusti työryhmää alueellisessa työpajassa 12/2021, missä vielä käytiin läpi BSS-direktiivin liitteessä XVIII listatut 14 kohtaa, jotka on käsiteltävä kansallisissa radon toimintasuunnitelmissa. Tätä EUn Radon Action Plan -hanketta on tarkoitus jatkaa v.2022.

3. Radonvalvonnan viranomaisvastuut, tehtävät – ja menettelyt

Viranomaisvalvonnan nykytila

Sisäilman radonpitoisuuksien valvontaa toteutetaan Suomessa usean viranomaisen toimesta. Joiltain osin viranomaisvalvonta sisältää päällekkäistä toimivaltaa ja rajapinnoissa on selvennyksen tarvetta. STUK valvoo säteilylain (SätL 859/2018) nojalla työtekijöiden radonaltistumista. Työsuojeluviranomaiset osallistuvat työpaikkojen sisäilman radonvalvontaan osana

19/0201/2018

18.1.2022

työturvallisuuslain (738/2002) sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) mukaista valvontaa. Asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonvalvonta kuuluu terveydensuojelulain (TsL 763/1994) mukaisille viranomaisille. Kunnan rakennusvalvontaviranomainen osallistuu radonpitoisuuksien valvontaan osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaisia rakentamisen lupaprosesseja ja rakennetun ympäristön valvontaa. Sisäilman radonpitoisuuden lisäksi terveydensuojeluviranomainen valvoo mm. talousveden radonpitoisuuksia osana terveydensuojelulain ja säteilylain mukaista valvontaa.

Työpaikkojen radonvalvonta

STUK valvoo työpaikkojen sisäilman radonpitoisuuksia ja työntekijöiden radonaltistumista säteilylain nojalla. SätL 155 §:n mukaan työnantajan on selvitettävä työtilan ja muun työskentelypaikan radonpitoisuus laissa säädettyjen edellytysten täyttyessä. Selvityksen tekemiseen velvollisen on viipymättä ilmoitettava selvityksen tulokset STUKille (SätL 146 §). Käytännössä työnantaja toteuttaa selvityselvöllisyytensä mittaamalla tilan radonpitoisuuden STUKin hyväksymällä menetelmällä.

STUKin suorittama valvonta on ennen muuta asiakirjoihin perustuvaa (selvityspyynnöt, kehotukset, työnantajien ilmoitukset jne.) ja vain harvoin tehdään tarkastuksia paikanpäällä. Valvontatiedot sisältävät esimerkiksi valvottavaan (työnantaja), kohteen radonpitoisuuteen ja mahdollisiin vaadittuihin jatkotoimenpiteisiin (radonkorjauksiin) liittyviä tietoja.

Työsuojeluviranomainen valvoo työturvallisuuslain 8, 10, 38 ja 39 §:n nojalla työpaikkojen sisäilman radonpitoisuuden selvittämistä osana työpaikan vaarojen arviointia muun valvonnan yhteydessä. Säteilylaissa ei säädetä työturvallisuusviranomaisen roolista radonvalvonnassa. Säteilylaissa viitataan työturvallisuuslakiin toteamalla, että työturvallisuudesta ja työntekijöiden suojelusta säädetään lisäksi työturvallisuuslaissa.

Työturvallisuuslain 2 §:n 3 momentin mukaan sen lisäksi mitä työturvallisuuslaissa säädetään, noudatetaan mitä työturvallisuudesta tietyssä työssä erikseen säädetään. Lainvalmisteluaineiston mukaan säteilylaki on yksi tällainen laki. Työsuojeluviranomaisen valvontatehtävästä säädetään laissa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta, jossa säädetään menettelystä työsuojeluviranomaisen valvoessa työsuojelua koskevien säännösten noudattamista sekä työnantajan ja työntekijöiden välisestä työsuojelun yhteistoiminnasta työpaikalla.

Työpaikkojen radonvalvonnan rajapinnat

Työpaikkojen sisäilman radonvalvonnasta työsuojelussa ja siihen liittyvästä viranomaisyhteistyöstä on sovittu STM:n muistiossa 26.07.2019, nro STM/281/2019. Muistion mukaan työsuojelutarkastuksilla selvitetään, onko työnantaja selvittänyt työtilojen radonpitoisuuden, jos on aihetta epäillä, että viitearvo voi ylittyä. Muistion mukaan tarkastaja antaa työpaikalle veloitteen radonmittaukseen, jos radonpitoisuutta ei ole selvitetty. Veloitteessa työnantajaa pyydetään toimittamaan jäljennös mittauspöytäkirjasta työsuojeluviranomaiselle. Tarkastaja myös valvoo veloitteen noudattamista ja kirjaa tiedot työsuojelun Vera-valvontatietokantaan. Jos radonpitoisuus on analysoitu muualla kuin STUKin laboratorioissa, työsuojelutarkastaja neuvoo työnantajaa ilmoittamaan mittauksien tulokset STUKiin. Jos mittauksista ei työnantajalta saada tai työnantaja on kohteessa useita, työsuojeluviranomainen siirtää asian käsittelyn STUKille ja ilmoittaa tästä työnantajalle. Vuosittain työsuojeluviranomainen toimittaa tiedot työnantajien toimittamista muualla kuin STUKin laboratorioissa analysoiduista radonmittauksista STUKille.

19/0201/2018

18.1.2022

Tämä toteutetaan sähköpostitse. STUK toimittaa samoin sähköpostilla yhteenvetotiedot työpaikkojen radonvalvonnasta työsuojelulle vuosittain.

Asuntojen ja muiden oleskelutilojen radonvalvonta

Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveydellisiä olosuhteita ml. radonpitoisuutta. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen valvonta perustuu terveydensuojelulakiin. Valvonta on sekä asiakirjoihin perustuvaa (selvityspyynnot, toimijoiden ilmoitukset jne.) että myös paikan päällä tehtäviä tarkastuksia.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen valvontatehtävästä sisäilman radonin osalta säädetään myös säteilylaissa. SätL 15 §:n 1 momentin mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo asuntojen ja muiden oleskelutilojen 158 §:ssä tarkoitetun radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista. Lisäksi se valvoo SätL 146 ja 156 §:ssä tarkoitettua selvitysvelvollisuutta muiden oleskelutilojen osalta. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen valvonnassa noudatetaan SätL 15 §:n 2 momentin mukaan terveydensuojelulakia. SätL 3 §:ssä viitataan terveydensuojelulakiin toteamalla, että säteilyaltistuksesta asunnossa ja muussa oleskelutilassa sekä talousveden radioaktiivisuudesta säädetään lisäksi terveydensuojelulaissa. Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan tarkoituksena on TsL 1 §:n 1 momentin mukaan väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa (terveydensuojelu). TsL 26 §:n mukaan asunnon ja muun sisätilan sisäilman puhtauden, lämpötilan, kosteuden, melun, ilmanvaihdon, valon, säteilyn ja muiden vastaavien olosuhteiden tulee olla sellaiset, ettei niistä aiheudu asunnossa tai sisätilassa oleskeleville terveyshaittaa.

Jos asunnossa tai muussa oleskelutilassa esiintyy säteilyä siten, että siitä voi katsoa aiheutuvan terveyshaittaa asunnossa tai muussa tilassa oleskelevalle, on TsL 27 §:n nojalla ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin haitan ja siihen johtaneiden tekijöiden selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi. Vastuu tästä on omistajalla tai eräissä tapauksissa haltijalla (vuokralaisella). Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi velvoittaa sen, jonka vastuulla haitta on, ryhtymään viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin terveyshaitan ja siihen johtaneiden tekijöiden selvittämiseksi, poistamiseksi tai rajoittamiseksi. Terveyshaittaa arvioidaan vertaamalla radonpitoisuutta siitä säädettyyn viitearvoon.

Muiden oleskelutilojen radonvalvonnan rajapinnat

Terveydensuojeluviranomainen valvoo muita oleskelutiloja laatimaansa valvontasuunnitelman tai terveyshaittaepäilyistä tehtyjen ilmoitusten perusteella. Terveydensuojelulain mukaiset muut oleskelutilat voivat olla myös säteilylain mukaisia työpaikkoja. Tällöin niiden valvonnassa on rinnakkainen toimivalta kunnan terveydensuojeluviranomaisella ja STUKilla. Muiden oleskelutilojen valvonnasta työryhmä on laatinut muistion, jossa on kuvattu viranomaisten yhteistyö kyseisten tilojen valvonnassa. Käytännössä työnantaja ilmoittaa kohteen radonmittaustiedot SätL 146 § nojalla STUKiin. STUK valvoo kohteen työntekijöiden radonaltistuksen osalta ja tarvittaessa ilmoittaa tai siirtää valvonnan terveydensuojeluviranomaiselle muun oleskelutilan radonvalvontaa varten. STUK, yhdessä Valviran ja STM:n kanssa, on järjestänyt ja järjestää terveydensuojeluviranomaisille koulutusta radonasioista.

19/0201/2018

18.1.2022

Talousveden radonvalvonta

Terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden radioaktiivisuutta säteilylain ja terveydensuojelulain nojalla. SätL 15 §:n 1 momentin mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo 154 §:ssä tarkoitetun talousveden radioaktiivisuuden viitearvojen noudattamista. Lisäksi se valvoo SätL 146 §:n 1 momentissa tarkoitettua selvitysvastuuta talousveden osalta.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen antaa tarvittaessa määräyksiä TsL 20 ja 51 §:n perusteella. Jos radonin laatutavoite ei täyty, korjaavien toimenpiteiden tarpeellisuus harkitaan riskinarvioinnin perusteella. Jos radonin aktiivisuuspitoisuus on vaatimusten täyttymiskohdassa suurempi kuin 100 becquereliä litrassa, pitoisuus on tutkittava raakavedestä tai vedenkäsittelylaitokselta lähtevästä vedestä.

Talousveden radonvalvonnan rajapinnat

STUK osallistuu talousvesien valvontaan talousvesiasetuksen (1352/2015) mukaisesti. STUK avustaa tarvittaessa terveydensuojeluviranomaista asetuksen edellyttämän riskinarvioinnin laatisemassa. STUK tekee tarvittaessa yhteistyötä STM:n, Valviran, AVI:n terveydensuojelun ja kuntien terveydensuojeluviranomaisten kanssa valvonnan kehittämiseksi ja viestii talousveden radionuklidien mittaamisesta ja poistotekniikoista. STUK laatii talousvesiasetuksen perusteella talousvesien radioaktiivisuuksista raportin kolmen vuoden välein.

Rakentamisen radonvalvonta

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on SätL 157 §:n mukaan huolehdittava, että rakennus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että sisäilman radonpitoisuus on mahdollisimman pieni. Tätä arvioidaan pykälän mukaan vertaamalla sisäilman radonpitoisuutta sitä koskevaan viitearvoon. Rakennuksen omistajan ja haltijan on myös huolehdittava osaltaan (SätL 158 §), että sisäilman radonpitoisuus on olosuhteet huomioiden mahdollisimman pieni, ja velvollisuuden täyttämistä arvioidaan vertaamalla sisäilman radonpitoisuutta sitä koskevaan viitearvoon.

Kunnan rakennusvalvontaviranomainen valvoo rakentamisen terveellisyyttä ja turvallisuutta osana sen maankäyttö- ja rakennuslain mukaista valvontaa (MRL 124 §). Käytännössä rakentamisen terveellisyyden valvonta toteutetaan uuden rakennuksen rakentamisen ja olemassa olevan rakennuksen korjaus- ja muutostyöhön liittyvän lupaprosessin yhteydessä. Rakennustyön viranomaisvalvonta alkaa luvanvaraisen rakennustyön aloittamisesta ja päättyy loppukatselmukseen (MRL 149 §).

MRL 117 §:n mukaan rakennus on suunniteltava ja rakennettava siten, että se täyttää olennaiset tekniset vaatimukset, yhtenä näistä terveellisyyteen liittyvät vaatimukset. MRL 117 c §:n mukaan rakennuksesta ei saa aiheutua esim. säteilystä (mm. radonista) aiheutuvaa terveyden vaarantumista.

Ympäristöministeriön pohjarakenteista antaman asetuksen (465/2014) 4 §:n mukaan pohja- ja maarakenteiden suunnittelussa on otettava huomioon rakennuspaikan radonriskit. Ympäristöministeriön rakentamisen suunnitelmista antaman asetuksen (216/2015) 9 §:n mukaan perustamis- ja pohjaolosuhteselvitykseen on tarvittaessa sisällytettävä tiedot radonhaitan torjuntatavasta. Tästä vastaa rakennushankkeeseen ryhtyvä.

19/0201/2018

18.1.2022

Rakennusvalvonta edellyttää radontiedot sisältävää perustamis- ja pohjaolosuhdeselvitystä osana rakennuslupahakemusta (MRL 131 §) niin uudisrakentamishankkeissa kuin korjausrakentamishankkeissa. Lisäksi eräiden kuntien rakennusjärjestyksissä (MRL 14 §) on erikseen velvoitettu radontietojen huomioon ottamista osana suunnittelua, mikä velvoittaa hankkeeseen ryhtyvää.

Rakennusvalvonta suorittaa MRL 166 §:n nojalla rakennetun ympäristön valvontaa. Pykälän mukaan rakennus ympäristöineen on pidettävä sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää terveellisuuden, turvallisuuden ja käyttökelpoisuuden vaatimukset. Jos rakennuksen kunnossapitovelvollisuus laiminlyödään, kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä rakennuksen korjattavaksi. Jos rakennuksesta on ilmeistä vaaraa turvallisuudelle, tulee rakennus määrätä purettavaksi tai kieltää sen käyttäminen. Ennen korjauskehotuksen antamista rakennusvalvontaviranomainen voi määrätä rakennuksen omistajan esittämään rakennusta koskevan kuntotutkimuksen terveellisuuden tai turvallisuuden johdosta ilmeisen välttämättömien korjaustoimenpiteiden selvittämiseksi. MRL luku 24 (*Pakkokeinot ja seuraamukset*) antaa mm. (183 §) valtuuden kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle lain mukaisen valvontatehtävän hoitamiseksi mahdollisuuden päästä rakennuskohteeseen ja suorittaa siinä tarkastuksia ja tutkimuksia, jos on perusteltu syy epäillä, että rakentamista tai rakennuksen kunnossapitoa koskevia säännöksiä, määräyksiä tai kieltoja on rikottu.

Rakentamisen sääntely on pienentänyt uusien rakennusten radonpitoisuuksia, mikä näkyy STUKin radonaineistoissa.

Rakentamisen radonvalvonnan rajapinnat

Sätl 157 §:ssä ei säädetä erikseen siitä, minkä lain nojalla rakennushankkeiden radonvalvonta tapahtuu tai mille viranomaiselle Sätl 157 §:n toteutumisen valvontatehtävä kuuluu. Säteilylain yleinen valvontavelvollisuus on STUKilla (Sätl 14 §). Käytännössä STUK ei kuitenkaan valvo rakennushankkeeseen ryhtyvää. Säteilylain viittaussäännöksen (3 §:n 6 mom) mukaan säteilyaltistuksen huomioon ottamisesta uudis- ja korjausrakentamisessa säädetään lisäksi maankäyttö- ja rakennuslaissa. Myös terveyshaittojen poistamiseen tehtäviin korjauksiin sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslakia.

Sätl 157 §:n mukaisten rakennushankkeiden sääntely poikkeaa olemassa olevien rakennusten (työpaikat, asunnot ja muut oleskelutilat) sääntelystä valvontaviranomaiskysymyksen osalta lisäksi viitearvoa, mittausvelvoitetta ja tietojen rekisteriin keräämistä koskevilta osin. STMn asetuksen ionisoivasta säteilystä (1044/2018) 21 §:n mukaan uuden rakennuksen suunnittelua ja toteutusta koskeva sisäilman radonpitoisuuden viitearvo on 200 becquereliä kuutiometrissä. Olemassa olevissa rakennuksissa viitearvo on 300 becquereliä kuutiometrissä (19-20 §). Olemassa oleviin työpaikkarakennuksiin liittyy työnantajaa velvoittava selvitysvelvoite (mittausvelvoite). Terveysturvallisuuslaki mahdollistaa mittausvelvoitteen olemassa olevissa asuinrakennuksissa ja muissa oleskelutiloissa terveyshaittaperusteisesti.

Radonpurkkimittaus rakennusvaiheessa on ongelmallinen johtuen vaadittavasta aikataulusta (mittausaika ≥ 2 kk), laajuudesta ja rakennuksen vaipan painesuhteiden muuttuessa eri rakennusvaiheiden edetessä. Rakennushankkeissa radontuvarallisuus perustuu rakentamisen laadun valvontaan.

19/0201/2018

18.1.2022

Viranomaisvalvonnan muutos- ja kehitystarpeita

Radonvalvonnan ja siihen liittyvän viranomaisyhteistyön kehittäminen edellyttää, että sisäilman radonturvallisuus hahmotetaan kokonaisuutena. Radonturvallisuuteen liittyviä vaatimuksia ja niiden valvontaa voidaan tarkastella esimerkiksi rakennuksen elinkaaren mukana siten, että radonturvallisuus huomioidaan suunnittelusta rakentamiseen sekä rakennuksen käyttöön ja ylläpitoon. Tärkeää on, että ketjun eri osapuolet rakennushankkeeseen ryhtyvistä valvontaviranomaisiin tuntevat oman vastuunsa ja roolinsa radonturvallisuudessa. Viranomaisten rajapintayhteistyö ja operatiivisesta yhteistyöstä sopiminen on erityisen tärkeää. Olennaista on, että lainsäädäntö on riittävän kattavaa ja selkeää, jotta radonturvallisuus toteutuu läpi koko rakennusten elinkaaren.

- Radonvalvonnan yhteistyö. Työpaikkojen, asuntojen ja muiden oleskelutilojen, rakennushankkeiden ja talousveden sisäilman radonvalvontaan liittyvät radonvalvontatehtävät jakautuvat nykyisellään usean viranomaisen kesken tehtäväksi. Tehtävät liittyvät säteilylain (STUK ja terveydensuojeluviranomainen), terveydensuojelulain (terveydensuojeluviranomainen) ja työturvallisuuslain (työsuojaus) valvontaan. Sisäilman radoniin liittyvää valvontaa toteutetaan myös rakennusvalvonnassa osana maankäyttö- ja rakennuslain mukaista rakentamisen turvallisuus- ja terveellisyysvaatimusten (MRL 117 c §) toteutumisen valvontaa. Työryhmä katsoo, että koska toimijoita radonvalvonnassa on niin paljon, viranomaisten välistä yhteistyötä ja työryhmän toimintaa tulisi jatkaa.
- Työpaikkojen ja muiden oleskelutilojen radonvalvonnan rajapinnat (STUK ja terveydensuojeluviranomainen). Valvontavastuu on rinnakkainen/päällekkäinen STUKin ja terveydensuojeluviranomaisen kesken siltä osin, kun muu oleskelutila on myös työpaikka. Näiltä osin valvontavastuita on esitelty ja käsitelty työryhmässä yhteistyössä laaditussa muistiossa 10.2.2021, jonka tarkoituksena oli kuvata ja helpottaa STUKin ja kunnan terveydensuojeluviranomaisen yhteistyötä muiden oleskelutilojen radonvalvonnassa. Viranomaisten yhteistyötä olisi kuitenkin edelleen tarpeen kehittää esimerkiksi mahdollistamalla kansallisen radontietokannan hyödyntämistä. STUK, STM ja Valvira järjestävät toistamiseen terveydensuojeluviranomaisille koulutusta muiden oleskelutilojen ja asuntojen radonvalvonnasta. Työryhmä katsoo, että on tarpeen tehdä tarkempia ohjeita sekä antaa koulutusta muiden oleskelutilojen radonvalvonnan toteuttamisesta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä.
- Radonmittausten lisääminen. Työryhmä katsoo, että radonmittauksia voidaan lisätä erityisesti informaatio-ohjauksella.

4. Viranomaisten valvontatiedot ja valvontatietokannat

Viranomaisten valvontatietokantojen nykytila

STUK ylläpitää SätL 19 §:ssa tarkoitettua radontietokantaa, jonne kerätään tiedot työpaikkojen, asuntojen ja muiden oleskelutilojen radonpitoisuuksista. Käytännössä nykytilassa radonvalvontatietoja kerätään kunkin valvontaviranomaisten omiin rekistereihin, joista niitä luovutetaan tarvittaessa viranomaisten kesken. Tiedonluovutukset tapahtuvat pääosin sähköpostia käyttäen. Teknisiä käyttöoikeuksia on suunniteltu, mutta niitä tai rajapintoja tietokantojen välillä ei vielä ole.

19/0201/2018

18.1.2022

Lainsäädäntö

Julkisuuslain näkökulmasta julkisia tietoja voidaan luovuttaa viranomaiselta toiselle. Henkilötietojen luovuttamiselle on kuitenkin asetettu tietosuojalainsäädännössä ja valvontalaeissa edellytyksiä, joiden on täyttyvä, jotta luovutus on mahdollinen. Julkisuuslaissa säädetään viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta, sekä salassa pidettävistä tiedoista ja harkinnanvaraisesti annettavista asiakirjoista. Viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta lähtökohtaisesti vain silloin, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty. (JulkL 29 §)

Sätl 179 §:n mukaan säteilylaissa tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada säteilylaissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi tarpeellisia tietoja toiselta valvontaviranomaiselta ja käyttää toisen valvontaviranomaisen hankkimia näytteitä valvontaa varten. Tietojensaantioikeus henkilötietojen osalta rajoittuu vain valvonnan kannalta välttämättömiin tietoihin.

Tiedonhallintalain (906/2019) 23 §:n mukaan viranomainen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Edellytyksenä katseluyhteyden avaamiselle on mm., että katselumahdollisuus on rajattu vain yksittäisiin hakuihin, jotka voivat kohdistua tiedonsaantioikeuden mukaisesti tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin sekä tietojen hakemisen yhteydessä selvitetään tietojen käyttötarkoitus. Tiedonhallintalain 22 §:n mukaan viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla. Näin on, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus, paitsi jos se ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomainen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa. Jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja on varmistettava, että tiedot ovat tarpeellisia tai välttämättömiä tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi. Suunniteltaessa usean viranomaisen välistä tietojen luovuttamista teknisten rajapintojen avulla, on tietorakenteen kuvaus määriteltävä ja ylläpidettävä toimialasta vastaavan ministeriön johdolla.

STUKin kansallinen radontietokanta (RAMI ja Ratikka)

Sätl 19 §:n nojalla STUK ylläpitää kansallista radontietokantaa, jonne kootaan asuntojen, työpaikkojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuustiedot sekä muita, mitattuun rakennukseen/asuntoon liittyviä tietoja. Kansallinen radontietokanta koostuu RAMI- ja Ratikka -tietojärjestelmistä. RAMI:ssa on tietoja mm. tilojen sisäilman radonpitoisuuksista ja työpaikkojen radonvalvonnan tiedoista sekä henkilötietoja (yhteyshenkilöiden yhteystietoja). Vuoden 2021 lopussa RAMI:ssa oli tiedot yli 17 600 työpaikan ja Ratikassa yli 166 000 asunnon radonpitoisuuksista. Kansallista radontietokantaa hyödynnetään radonvalvonnan ja viestinnän kohdentamisessa sekä raportoinnissa (mm. asunnot: <https://www.stuk.fi/aiheet/radon/radon-suomessa> ja työpaikat: <https://www.stuk.fi/stuk-valvoo/luonnonsäteilylle-altistava-toiminta/radon-tyopaikoilla/tyopaikkojen-radonpitoisuudet-suomessa>).

STUK saa tietoja radontietokantaan säteilylain nojalla työnantajilta, sopimus/suostumusperusteisesti STUKin liiketaloudellisin perustein tuotetun radonmittauspalvelun kautta sekä osin muilta viranomaisilta. Esim. työsuojelun kanssa asiasta on sovittu STM:n

19/0201/2018

18.1.2022

muistiossa (nro STM/281/2019). STUKilla ei ole säteilylain tai muun lain nojalla tiedonsaantioikeutta suoraan alalla toimivilta yksityisiltä radonmittausyrityksiltä.

STUKin työpaikkojen radonvalvontaan liittyvät tiedot ovat pääosin julkisuuslain mukaisia julkisia viranomaisen asiakirjoja. Tietokantaan sisältyy kuitenkin myös henkilötietoja, joiden luovuttamisessa on huomioitava tietosuojalainsäädäntö. STUKin liiketaloudellisen radonmittauspalvelun osana saatuihin työpaikkojen tai asuntojen radonmittaustiedot (testausselosteet) ovat ei-viranomaisen asiakirjoja, joita voidaan käyttää STUKin valvontatoiminnassa tai luovuttaa toiselle viranomaiselle harkinnanvaraisesti vain, jos yleiset toimitusehdot mahdollistavat niiden luovuttamisen. Lisäksi niissä on huomioitava tietosuojakysymykset.

Vuosittain muutamilta työpaikoilta voidaan kirjata työntekijöiden korkean radonaltistumisen vuoksi tiedot STUKin ylläpitämään annosrekisteriin. Työntekijöiden annosrekisteriin sisältyvät henkilötiedot ovat salassa pidettäviä, jolloin niiden luovuttamisen toiselle viranomaiselle on perustuttava laissa säädettyyn. STUK saa SätL 179 §:n nojalla luovuttaa salassapitosäännösten estämättä valvonnassa saatuja tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liikesalaisuudesta, säteilyaltistuksesta ja yksityisen terveydentilasta säteilylaissa tarkoitetuille toisille valvontaviranomaisille (terveydensuojelu) näiden suorittaessa säteilylaissa säädettyä valvontaa. Lisäksi se saa luovuttaa tietoja muulle viranomaiselle, joka tarvitsee tietoa säteilysuojeluaan kuuluvan viranomaistehtävän suorittamiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä (Vati)

Kunnan terveydensuojeluviranomainen käyttää Vati-järjestelmää, jossa ylläpidetään valvontakohteiden rekisteriä ja kirjataan niihin kohdistettu valvontatoiminta asiakirjoineen. Vati on keskushallinnon tuottama ja kehittämä järjestelmä, joka tarjotaan terveydensuojeluviranomaisille maksutta. Järjestelmään on kehitetty myös säännöllistä valvontaa varten tarkastuslomakkeet, joilla ohjataan valvontaa kiinnittämään huomiota tarpeellisiin seikkoihin. Julkisten sisätilojen tarkastuslomakkeissa pyydetään erillisenä rivinä tarkastamaan mahdollinen radonmittausvelvoite ja tarvittaessa radonmittaustulos. Tieto radonmittauksen vuosikeskiarvosta on aiemmin ollut myös mahdollista tallentaa Vatiin, mutta tämä ominaisuus on poistettu, koska tieto oli puutteellinen ja tarkoitus on tulevaisuudessa käyttää keskitettyä STUKin radontietokantaa, eikä rinnakkainen tietokanta siten ole tarkoituksenmukainen.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveydensuojelulakiin ja säteilylakiin perustuvat radonvalvontaan liittyvät tiedot ovat osin julkisia, mutta niihin saattaa sisältyä mm. salassa pidettäviä henkilötietoja. TsL 59 §:n mukaan lain noudattamista valvottaessa saatuja tietoja yksityisen ja yhteisön taloudellisesta asemasta, liikesalaisuudesta sekä yksityisen henkilökohtaisista oloista saa salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa viranomaiselle, joka tarvitsee tietoja terveydensuojelun alaan kuuluvan viranomaistehtävän suorittamiseksi. Myös SätL 179 §:ä sovelletaan viranomaisten väliseen tietojen luovuttamiseen.

Työsuojeluviranomaisen tietokanta (Vera)

Työsuojeluviranomaisen valvonnassa saatuja työpaikkojen radoniin liittyviä tietoja sisältyy Vera-tietojärjestelmään. Vera-valvontatietojärjestelmässä on yksilöintitiedot työnantajista ja työnantajien työpaikoista sekä työsuojeluvalvonnan valvontatoimenpiteistä ja työsuojeluviranomaisen päätösvalmistelusta. Veraa käytetään työsuojeluviranomaisen toiminnan suunnittelun ja seurannan

19/0201/2018

18.1.2022

välineenä. Tiedot kertyvät työsuojeluviranomaisen valvontatoiminnasta. Työsuojeluviranomaisten valvontaan kuuluu yli 120 säädöksen tai sen osan valvonta. Vera-tietojärjestelmä on työsuojelutarkastajien käyttöön rakennettu tietojärjestelmä, jolla tuotetaan tarkastuskertomukset. Verassa on työsuojeluvalvonnan keskeinen tieto. Vera otettiin käyttöön vuona 2011, ja tähän mennessä sillä on tehty jo yli 200 000 tarkastuskertomusta. Tietojärjestelmään on tallennettu työsuojeluvalvonnan tarkastettavat asiat, mallitekstejä sekä työnantajan velvoitteisiin liittyvät säädösviitteet. Näiden avulla työpaikat saavat viranomaisasiakirjoja, tarkastuskertomuksia tarkastuksista.

Työsuojelun vastuualue toimittaa STUKiin yhteenvedon kaikista työnantajien toimittamista radonmittaustuloksista, jotka on analysoitu muussa kuin STUKin laboratoriossa. Yhteenvedo toimitetaan csv-muodossa sähköpostiosoitteeseen radonvalvonta@stuk.fi.

STUK toimittaa tiedot tekemästään radonvalvonnasta työsuojelun vastuualueille vuosittain syys–lokakuussa. Työsuojelulle lähetettävissä tiedoissa kerrotaan työnantajan ja mittauspaikan tiedot osoitteineen sekä mittauspiste eli tila, jossa mittaus on tehty. Tiedot toimitetaan työsuojelun vastuualueiden organisaatiopostilaatikkoihin, jotka löytyvät internetosoitteesta www.tyosuojelu.fi.

Työsuojelussa radonmittauksien valvonta on osa työpaikan vaarojen arviointia eikä tähän valvontaan liity salassa pidettäviä asiakirjoja, vaan työsuojeluviranomaiselle toimitetut asiakirjat ovat julkisia. Työsuojeluviranomaisella on oikeus saada nähtäväksi työoloihin liittyvät asiakirjat mm. radonmittaustiedot.

Työsuojeluvalvonta ei yhdistä henkilöä ja mittaustietoa toisiinsa, joten työsuojeluvalvonnan osalta kyse ei ole henkilötiedosta. Verassa radontieto on sidottu toimipaikkaan (valvontakohteeseen) ja sen kautta työnantajaan, mittaustietoja ei yhdistetä henkilötietoihin.

Rakennusvalvonnan tietokanta

Erillistä laajaa rakennusvalvonnan radonrekisteriä ei kunnilla ole. Radoniin liittyvät asiat ilmenevät rakentamisen lupapäätösten aineistoista (lupapiirustuksista, katselmuspöytäkirjoista, tarkastusasiakirjan yhteenvedosta), ja näin tieto säilytetään osana rakennusvalvontojen tietokantoja.

Vuonna 2020 käynnistynyt valtakunnallinen Ryhti-hanke osana koko suomalaisen yhteiskunnan digitalisaatiota, auttaa hallitsemaan, käsittelemään ja hyödyntämään rakennettua ympäristöä koskevaa tietoa. Hankkeessa rakennetun ympäristön keskeisimmät tiedot kootaan saataville yhteiseen paikkaan ja näin ajantasainen ja luotettava tieto on kaikkien järjestelmien saatavilla. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä pohjautuu hallitusohjelman kirjaukseen: "Luodaan rakennetun ympäristön valtakunnallinen, digitaalinen rekisteri ja tietopalusta, joihin maankäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat." Uuden rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tarkoituksena on täyttää yhteiskunnan eri toimijoiden tietotarpeet. Tiedot ovat tietopalvelujen ja muiden tietojen hyödyntävien palvelujen käytettävissä.

Kehitettävä järjestelmä tarjoaa hallitun pääsyn maankäyttöä ja rakentamista koskeviin tietoihin. Ensivaiheessa tiedot tulevat olemaan sellaisia, joita julkishallinto käyttää lakisääteisessä toiminnassaan. Uudistuva maankäyttö- ja rakennuslaki määrittelee tiedot, jotka jatkossa on saatava digitaalisessa muodossa. Uuteen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tulevia tietoja hyödynnetään vähintään 170 viranomaisprosessissa, joiden tiedonsaanti helpottuu jo uuden tietojärjestelmän ensimmäisessä vaiheessa. Uusi tietojärjestelmä täydentää valtion tiedonhallintakokonaisuutta, joka koostuu mm. kiinteistö-, väestö- ja yritystietojärjestelmästä.

19/0201/2018

18.1.2022

Järjestelmä suunnitellaan siten, että se toimii yhteen muiden järjestelmien kanssa, ja ne voivat hakea tietoa toisistaan.

Kunnat välittävät väestötietojärjestelmän rakennus- ja huoneistorekisteriin tietoja siten kuin asiasta säädetään laissa väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista (661/2009) ja valtioneuvoston asetuksessa väestötietojärjestelmästä (128/2010). Muita kuin ko. säädösten kautta välitettäviä tietoja ei systemaattisesti kuntien toimesta välitetä viranomaistahoille.

Tietokantojen muutos- ja kehitystarpeita

- Kansallinen radontietokanta. Työryhmän käsitys on, että digitaalisoinnalla hyödyntämisellä voitaisiin lisätä radontiedon hallintaa ja hyödyntämistä. Toivottavaa olisi, että erillisille radonvalvontatietojen manuaaliselle luovutukselle ei olisi tulevaisuudessa tarvetta.
- Tekniset rajapinnat. Työryhmän työssä ei ole tunnistettu, että radontietojen vaihtoon sisältyisi tiedonhallintalain 22 §:n tarkoittamaa säännöllisesti toistuvaa ja vakiosisältöistä sähköistä radonvalvontatietojen luovuttamista, jonka toteuttamiseen viranomaisella olisi velvollisuus tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla. Viranomainen voi tiedonhallintalain mukaan avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa, mille voisi olla radonvalvonnan viranomaisyhteistyön osalta hyötyä. Työryhmän käsityksen mukaan useammassa tapauksessa riittävää voisi olla, että radonvalvontaan osallistuville viranomaisille avattaisiin katseluyhteydet TiHL 23 §:n mukaisesti.
- Tietojen saatavuus muilta viranomaisilta. STUKilla ja terveydensuojeluviranomaisella on oikeus saada SätL 179 §:n perusteella tarvittavat radontiedot, kuitenkin niin, että henkilötietojen osalta oikeus rajautuu välttämättömiin tietoihin. Estettä julkisten tietojen keskinäiselle luovuttamiselle ei ole. Työryhmä katsoo, että radonin osalta olisi mahdollisesti tarpeen säätää tiedonsaanti- ja luovutusoikeuksista radonvalvontaan osallistuvien viranomaisten kesken siltä osin, kun kyse on henkilötietojen luovuttamisesta tai salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta tai harkinnanvaraisesti annettavista tiedoista.
- Mittaustietojen saatavuus yksityisiltä kaupallisilta mittaaajilta. Mittaustietoja ei saada kansalliseen radontietokantaan suoraan mittauksia kaupallisesti tekevilta yrityksiltä. Työryhmän näkemyksen mukaan voisi selvittää, miten radonmittaustietojen saatavuus viranomaistehtävien suorittamiseksi olisi mahdollista varmistaa lainsäädännöllisesti.

5. Viestintä ja koulutus

Radonriskien vähentäminen on kansanterveydellisesti tärkeää ja viestintään tulee varata riittävästi resursseja. STUKin yhtenä tehtävänä on viestiä säteilyturvallisuusasioista ja osallistua alan koulutustoimintaan (Asetus säteilyturvakeskuksesta 618/1997, 1 §). Tehtävän on katsottu sisältävän valvonnan kohteena olevien työpaikkojen lisäksi myös asuntoihin ja muihin oleskelutiloihin sekä radonkorjauksiin liittyvää radonviestintää. Käytännössä STUKin www-sivuilla on kattavasti radontietoa ja STUKin sivuista eniten vieraillaan pientalojen radonpitoisuuksia esittelevällä sivulla. Myös koulutusvideoita ja verkkokoulutusta on tarjolla. STUKin radonasiantuntijat antavat paljon koulutusta ja haastatteluja eri sidosryhmille.

TsL 6 §:ssä on mainittu, että kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Tämä kattaa myös radonin liittyvän ohjauksen ja neuvonnan.

Työsuojelu ja rakennusvalvonta antavat neuvontaa ja ohjausta toimialaansa liittyvissä asioissa.

STUK on laatinut työryhmälle radonriskiviestintäsuunnitelman, jota päivitetään jatkuvasti. Viestintäsuunnitelman päivittämiseen voivat osallistua radonasiantuntijat ja viestinnän asiantuntijat eri viranomaistahoista. Suunnitelmassa on kuvattu kuukausitasolla, mitä viestitään, kuka vastaa viestinnästä, mikä on kohderyhmä ja miten viestitään. Viestintäsuunnitelman toteutumista seurataan STUKissa ja työryhmässä. Tavoitteena on, että radonia koskevaa viestintää tehdään koordinoitusti ja viranomaisten yhteisvoimin.

Viestinnän ja koulutuksen kehittämistarpeita

Radonviestinnän ja -koulutuksen kehittäminen. Radonvalvontaviranomaisten radonviestinnän ja -koulutuksen sekä neuvonnan vaikuttavuutta kehitetään suunnitelmallisesti edelleen esimerkiksi kohderyhmäkohtaisuudella siten, että radonturvallisuus paranee.

Verkkoviestinnän kehittäminen. Verkkoviestintää kehitetään edelleen paremmin kansalaisia, muita toimijoita ja viranomaistoimintaa tukemaan.

6. Jatkotoimenpiteet

Viranomaisten radontyöryhmän työskentelyä esitetään jatkettavaksi kolmella vuodella (2022-2024). STUK pyytää tahoja nimeämään edustajat ryhmään.

Tulevalla kaudella viranomaisten radontyöryhmän tehtäviä olisivat:

Viestintä

Radonturvallisuuteen pyritään vaikuttamaan etenkin viestinnän keinoin. Viestintään osallistuvat kaikki tahot. Päivitetään radonriskiviestintäsuunnitelmaa ja jatketaan sen toimeenpanoa.

KATORRE-OHRY

Työryhmä jatkaa kansallisen toimintasuunnitelman radonriskien ehkäisemiseksi toimeenpanon seurannan ohjausryhmänä. Työryhmä laatii toimintasuunnitelman tuloksista raportin vuoden 2024 lopulla.

Radonturvallisuuden valvonnan käytännöt

Työryhmä jatkaa radonturvallisuuden valvonnan rajapintojen selkeyttämistä ja tietokantojen kehittämistä ja niiden hyödyntämisen lisäämistä.

Radonturvallisuuden sääntely

Työryhmä osallistuu radonturvallisuuteen liittyvien säädösten kehittämiseen.

19/0201/2018

18.1.2022

LIITE Viranomaisten radontyöryhmän tehtävät (2019-2021)

STUKin esityspyyntöissä 13.8.2018 nimetä viranomaisten radontyöryhmän jäsenet esitetään työryhmälle seuraavat tehtävät:

Selvitys radonturvallisuuden sääntelykokonaisuudesta

Radontyöryhmän yhtenä tehtävänä olisi radonturvallisuutta koskevan sääntelykokonaisuuden selvittäminen ja sen toimivuuden arviointi. Selvityksen keskiössä olisivat radonturvallisuuteen ja valvontaan liittyvän lainsäädännön rajapinnat, viranomaisvalvonnan tehtävien ja vastuiden selkeys, sekä viranomaisten tiedonsaantioikeuksien riittävyys, valvottavan ja muiden toimijoiden ilmoitusvelvollisuudet sekä rekisterien käyttöoikeudet ja tiedonvaihto viranomaisyhteistyössä. Yhtenä keskeisenä selvitettäväksi ehdotettavana osiona olisi maankäytön ja rakentamisen ohjausjärjestelmään liittyvä radonsäätelyn ja valvonnan tehokkuus (kaavoitus- ja rakentamisen lupajärjestelmä). Selvityksen tavoitteena olisi laatia arvio lainsäädännön ja valvonnan nykytilan toimivuudesta sekä tunnistaa kehittämistarpeet ja tuottaa alustavat suositukset lainsäädännön muutoksiksi. Samalla arvioitaisiin tarvetta säätää radonmittauspalveluita tuottavien toimijoiden kelpoisuusedellytyksistä – tai muusta mahdollisesta mittauspalveluntarjoajien valvonnasta.

KATORRE-OHRY

Työryhmä toimii kansallisen toimintasuunnitelman radonriskien ehkäisemiseksi (KATORRE) ohjausryhmänä (OHRY). Velvoite kansallisesta toimintasuunnitelmasta tulee EUn Säteilysuojeludirektiivistä ja STM päivittää sen säteilylakiehdotuksen mukaan joka viides vuosi. KATORRE:n valmistelua tehdään STUK:ssa. KATORRE:ssa on esitettävä pitkän aikavälin tavoitteet radonaltistuksesta aiheutuvan keuhkosityöpäriskin pienentämiseksi, viitearvot, mittaaminen, sisäilman radonpitoisuuksien kartoitus, suurien radonpitoisuuksien kohteiden ja alueiden tunnistaminen, suurien radonpitoisuuksien pienentäminen ja ennaltaehkäiseminen sekä riskiviestintä. Luonnosta KATORRE:sta on käsitelty sidosryhmäkuulemisissa v.2017. Lopullinen toimintasuunnitelma valmistuu säteilylain ja sen säädösten voimaantulon jälkeen.

Radonturvallisuuden valvonnan käytännöt ja tietokannat

STM:n hallinnonalaiset viranomaiset tekevät tällä hetkellä jonkin verran yhteistyötä muiden oleskelutilojen ja työpaikkojen radonvalvonnassa. STM:n ja YM:n (rakennusvalvonnan) hallinnonalojen radonturvallisuudesta vastaavien viranomaisten välistä yhteistyötä tulee tehostaa. Eri viranomaisilla ei ole mahdollisuutta hyödyntää suoraan toistensa tietokantoja, joissa on radonturvallisuuteen liittyviä tietoja.

Uuden säteilylain myötä STUK ylläpitää kansallista radontietokantaa, joka sisältää asuntojen, muiden oleskelutilojen ja työpaikkojen radonpitoisuuksia. Radontyöryhmä selkeyttää uuden säteilylainsäädännön vaikutukset valvonnan käytäntöihin ja rajapintoihin, sekä edistää viranomaisten yhteistyötä ja tietokantojen yhteiskäyttöä.

Viestintä ja koulutus

Radonturvallisuuden edistämisen edellytys on vaikuttava viestintä ja sidosryhmien koulutus. Radontyöryhmän tehtävänä on välittää viranomaisille tietoa radoniin liittyvistä koulutuksista sekä miettiä vaikuttavia radonviestinnän muotoja. STUK, STM ja YM huolehtivat osaltaan, että saatavilla on hyviä radonoppaita ja -ohjeita. Radontyöryhmä huolehtii, että eri viranomaiset lisäävät proaktiivista viestintää ja siten lisäävät ihmisten ymmärrystä radonriskeistä ja oikeista toimintatavoista radonilta suojautumiseen. Lisäksi viestinnällä on lisättävä tietoisuutta lainsäädännön velvoitteista radonturvallisuuteen.